

Kom beloftes na: maak een einde aan fossiele subsidies

Inbreng namens Milieudefensie, WISE, SOMO en Fossielvrij NL voor het commissiedebat fossiele subsidies op 5 december 2024

Beste leden van de Commissie Klimaat en Groene Groei,

Het kan u niet ontgaan zijn dat afgelopen zomer alle hitterecords gezamenlijk zelf een record braken. Wetenschappers voorspellen dat extreme weersomstandigheden als gevolg van klimaatverandering alleen maar toenemen¹. Landen wereldwijd worden geconfronteerd met hevige overstromingen, extreme hitte, droogte en bosbranden². De gevolgen van de klimaatcrisis zijn elk jaar zichtbaarder en komen ook steeds dichterbij, zoals de rampen die zich in Midden Europa en Spanje voltrokken. Ondertussen haalt Nederland haar klimaatdoelen niet³.

Dit kabinet legt echter tegen meerdere beloftes in de rode loper uit voor grote vervuilende bedrijven en neemt gas terug op het afbouwen van fossiele subsidies in Nederland⁴, door enkel nog in te zetten op afbouw in EU-verband en internationaal. Er zijn zelfs nieuwe fossiele subsidies bijgekomen. Nederland loopt hierdoor miljarden per jaar aan publiek geld mis dat ook gebruikt kan worden voor sociaal en rechtvaardig klimaatbeleid, nationaal én internationaal.

Wij roepen u daarom op om bij het kabinet aan te dringen op de volgende maatregelen:

1. Kom met een concreet, versneld en rechtvaardig afbouwpad voor nationale fossiele subsidies

Het is van belang om in de voorjaarsnota te komen tot een concreet, tijdsgebonden en rechtvaardig afbouwpad, waarin alle fossiele subsidies die in nationale wetgeving verankerd zijn, worden afgeschaft. Voorkom daarbij ook nieuwe fossiele subsidies. Om te beginnen kan Nederland bijvoorbeeld de nieuw ingevoerde verlaagde brandstofkosten voor de landbouw terugdraaien, als ook de voor een jaar opnieuw ingevoerde indirecte kosten compensatie

¹ Bioscience 2024, [The 2024 state of the climate report: perilous times on planet earth](#)

² [Zie bijvoorbeeld NOS 2024: extreem-weer-centraal-europa-zeldzaam-maar-klimaatverandering-verdubbelt-kans-erop; bosbranden-sterk-toegenomen-vooral-door-klimaatverandering](#)

³ Planbureau voor de Leefomgeving, [Klimaat en Energie Verkenning 2024](#)

⁴ <https://www.trouw.nl/duurzaamheid-economie/nederlandse-voortrekkersrol-bij-aanpak-fossiele-subsidies-heeft-nog-weinig-succes~b2c13937/>

(IKC). Dit is een regeling waarbij bedrijven compensatie ontvangen voor een verhoogde energierekening als gevolg van doorberekende kosten van CO₂-uitstootrechten in het Europese Emissiehandelssysteem (ETS). Ook bijvoorbeeld de vrijstelling van de energiebelasting voor non-energetisch verbruik van aardgas, ten behoeve van onder andere de vervuilende kunstmestindustrie, kan op nationaal niveau afgeschaft worden.

Koppel het afbouwen van fossiele subsidies ook met normatief beleid om de effectiviteit van het afschaffen te verhogen. De NRC schrijft hoe de wereld verzuipt in plastic⁵ en er vorig jaar al vier plastic recycling bedrijven failliet zijn gegaan⁶. Zolang het mondiaal niet lukt om goed beleid te vormen moet Nederland stappen zetten. Combineer een belasting op plasticproductie, met een extra belasting op virgin plastic bij verkoop en verhoog de norm om meer gerecycled plastic te gebruiken in Nederland.

De afbouwpaden dienen rechtvaardig te zijn zodat de vervuiler betaalt en huishoudens meer geld overhouden. Ook is het van belang om samenhangend sociaal beleid te ontwikkelen om gevolgen voor kwetsbare groepen op te vangen. De inkomsten die vrijkomen door het afbouwen van fossiele subsidies moeten daarnaast gebruikt worden voor het bekostigen van additionele maatregelen die nodig zijn om de klimaatdoelen voor 2030 te halen. Denk bijvoorbeeld aan investeringen in goed openbaar vervoer of maatregelen om alle woningen van het gas af te halen⁷.

In het kader van internationale klimaatrechtvaardigheid moeten inkomsten die vrijkomen ook ingezet worden voor het Nederlandse deel van het VN klimaatfinancieringsdoel voor landen in het mondiale Zuiden, zodat ook zij de transitie kunnen maken naar hernieuwbare energie en klimaatschade kunnen voorkomen en herstellen. Het Nederlandse kabinet heeft de urgentie hiervan op de klimaatop in Bakoe onderkend in een statement van de [High Ambition Coalition](#).

2. Voer corrigerend nationaal beleid in voor Europese fossiele subsidies

Het kabinet geeft in het Hoofdlijnenakkoord aan dat de afbouw van fossiele subsidies plaats zou moeten vinden in Europees verband. Maar op het niveau van de Europese Unie zijn belastinghervormingen moeilijk te realiseren, omdat alle lidstaten het hier unaniem mee eens moeten zijn.

Daarom vragen wij aan uw Kamer om waar mogelijk zo snel als het kan nationaal corrigerend beleid in te voeren voor fossiele subsidies die vastzitten in EU-wetgeving. Hiermee wordt de

⁵ <https://www.nrc.nl/nieuws/2024/11/22/we-verzuipen-in-plastic-durft-de-wereld-te-zeggen-genoeg-is-genoeg-a4874142>

⁶ <https://www.nrc.nl/nieuws/2024/10/16/vierde-plastic-recyclaar-en-nationaal-icoon-valt-om-binnen-een-jaar-tijd-a4869607>

⁷ Milieudefensie berekende dat dit kan met 317 miljard euro: <https://milieudefensie.nl/actueel/factsheetrapport-hunwinstonsverlies>

Europese regeling niet stopgezet, maar kunnen wel maatregelen ingevoerd worden die hetzelfde effect hebben als een afbouw van de subsidie.

Er kunnen bijvoorbeeld belangrijke stappen gezet worden richting het afbouwen van fossiele subsidies in de transportsector, waar een groot deel van de fossiele subsidies naartoe gaat. Nederland kan beginnen met het invoeren van beleid om een EU-gedreven fossiele subsidie voor de luchtvaart te corrigeren. De luchtvaart betaalt nu geen accijns op kerosine, terwijl er wel accijns op benzine geheven wordt. Dit kan Nederland corrigeren met een beter vormgegeven tickettax. Schaf de vrijstelling van vliegbelasting voor overstappers af, voer een hogere tickettax in naarmate vluchten langer zijn en laat veelvliegers progressief meer betalen. Eenzelfde slag kan je maken op de vrijstellingen van raffinaderijen. Grote bedrijven zoals ExxonMobil en Shell die miljarden winst maken, ontvangen nu deze Europese vrijstelling, waardoor de staat miljarden misloopt. Nederland kan dit corrigeren.

3. Wees koploper in de Internationale Coalitie Fossiele Subsidies en stuur aan op concreet resultaat

Tijdens de VN-Klimaatconferentie in Dubai (COP28) lanceerde Nederland een internationale coalitie om fossiele subsidies af te bouwen, de Coalition on Fossil Fuel Incentives and Subsidies ([COFFIS](#)). Tijdens een persconferentie over de voortgang van COFFIS op de COP29 in Bakoe stelde Minister Hermans dat samenwerking op internationaal niveau nodig is om fossiele subsidies af te bouwen en dat het zetten van nationale stappen complex is. Maar Nederland kan wel degelijk meer stappen zetten voor het afschaffen van fossiele subsidies. Bij de coalitie zijn 4 van de 7 landen met de grootste basisindustrieën in de EU aangesloten, naast Nederland zijn dat Frankrijk, Spanje en België, waarmee er significante stappen gezet kunnen worden⁸. Met deze landen - en de inzichten die Nederland op nationaal niveau al heeft - is er geen reden om niet tot concrete afbouw van fossiele subsidies te komen.

Om geloofwaardig te blijven en de andere landen in de coalitie te inspireren tot concrete afbouw stappen is het van belang dat Nederland het goede voorbeeld geeft. Er is echter voor het secretariaat, dat extern belegd is, onvoldoende budget vanuit Nederland om adequaat aan de slag te gaan, terwijl het hier om slechts enkele miljoenen euro's gaat. Zet het woord bij daad en laat zien wat er mogelijk is. Nederland moet een budget vrijmaken, en beginnen met het afschaffen van fossiele subsidieregelingen, al dan niet door compenserend nationaal beleid in te voeren.

Nederland haalt haar klimaatdoelen niet en blijft cadeaus uitdelen aan grote vervuilers

Het is zeer teleurstellend dat Nederland met haar huidige beleid minder dan 5% kans heeft om haar eigen klimaatdoel voor 2030 te halen⁹. Tegelijkertijd profiteren de grootste vervuilers met de hoogste CO₂-uitstoot nog altijd volop van fossiele subsidies¹⁰. Het heeft lang geduurd voordat er duidelijkheid kwam over het bedrag dat de Nederlandse overheid besteedt aan fossiele subsidies. Vanuit een rapport van Milieudefensie en SOMO kwam het omvangrijke bedrag van 37,5 miljard euro per jaar¹¹. Het ministerie kwam daarna uit op een nog hoger bedrag van 39,7- 46,4 miljard per jaar¹². Het afbouwen gaat nog langzamer en er worden zelfs nieuwe fossiele subsidies in het leven geroepen¹³.

Fossiele subsidies ondermijnen dan ook rechtvaardig klimaatbeleid en houden een verouderd economisch systeem gebaseerd op fossiele brandstoffen in stand. Door het bevoordelen van fossiel gaat het principe van 'de vervuiler betaalt' niet op en door het gebrek aan financiële incentives verduurzamen bedrijven juist langzamer. Dat zien we bijvoorbeeld bij Shell die per jaar minimaal 2,1 miljard aan fossiele subsidies ontvangt van de Nederlandse overheid¹⁴.

De Nederlandse Emissieautoriteit kwam onlangs tot de conclusie dat de Nederlandse industrie niet vergroent¹⁵ en de Europese Centrale Bank waarschuwde vorig jaar al voor grote economische schade als de CO₂-uitstoot niet zo snel mogelijk omlaag gaat¹⁶. Juist economen stellen dat fossiele subsidies de transitie naar een duurzame economie in de weg staan, onder meer omdat ze de werking van het Europese emissiehandelssysteem (EU- ETS) ondermijnen¹⁷. Ook is het vaak genoemde argument dat afschaffing van fossiele subsidies de concurrentiepositie van Nederlandse bedrijven schaadt of zorgt voor een zogenaamd weglekeffect al meerdere malen in twijfel getrokken. Notabene door een rapport van de OESO en het Internationaal Energie Agentschap (IEA) in opdracht van het voormalige ministerie van Economische Zaken en Klimaat en ook door het CPB.¹⁸ De afschaffing van fossiele subsidies is dus een noodzakelijke en logische aanvulling op effectief klimaatbeleid en een stap richting een toekomstbestendige economie.¹⁹

⁹ Planbureau voor de Leefomgeving, [Klimaat en Energie Verkenning 2024](#)

¹⁰ <https://milieudefensie.nl/actueel/fossiele-subsidies-voor-tien-klimaatvervuilers-md-231206.pdf>

¹¹ <https://milieudefensie.nl/actueel/onderzoek-grote-vervuilers-krijgen-37-5-miljard-aan-fossiele-subsidies>

¹² [Bijlage bij de Miljoenennota 2024](#)

¹³ [Miljoenennota 2025](#)

¹⁴ <https://milieudefensie.nl/actueel/deze-10-grote-bedrijven-krijgen-elk-jaar-miljarden-euros-voor-vervuilen>

¹⁵ <https://www.emissieautoriteit.nl/actueel/nieuws/2024/10/04/nog-geen-groene-groei-industrie>

¹⁶ <https://www.nrc.nl/nieuws/2023/09/06/ecb-en-oeso-zien-traag-klimaatbeleid-met-lede-ogen-aan-a4173704#/krant/2023/09/07/%23404>

¹⁷ <https://esb.nu/fossiele-subsidies-zijn-toch-echt-de-verwarming-die-tegen-de-airco-in-werkt/>

¹⁸ <https://www.iea.org/reports/the-netherlands-effort-to-phase-out-and-rationalise-its-fossil-fuel-subsidies>;
<https://www.cpb.nl/koolstofkosten-en-prestaties-van-industriële-bedrijven-bewijs-uit-internationale-microdata>

¹⁹ Nederland heeft zich bovendien ook gecommitteerd aan het Parijs Akkoord en daarmee aan het vergroenen van financiële geldstromen in lijn met het beperken van de opwarming tot 1,5 graad (Artikel 2c)

Kom beloftes na en begin nu met het afschaffen van fossiele subsidies

Sinds 2009 belooft Nederland met de G20 landen al te stoppen met fossiele subsidies²⁰ nog steeds is er geen duidelijk afbouwpad om ze af te schaffen. Een meerderheid van de tweede kamer stemde vorig jaar nog voor het uitwerken van tijdsgebonden afbouwpaden²¹. De daarop volgende afbouwpaden opgesteld door de vorige regering²² waren echter te weinig concreet. De huidige regering laat in het hoofdlijnenakkoord wederom de invulling van concrete nationale afbouwpaden links liggen. Minister Hermans liet in de energieraad van 3 oktober weten dat Nederland voor belangrijke volgende stappen in de afbouw van fossiele subsidies Europa nodig heeft²³. Dit betekent het zoveelste uitstel, waarmee de Nederlandse overheid haar geloofwaardigheid verliest. Niet alleen op nationaal niveau, maar ook internationaal.

Afgelopen maand, tijdens de COP in Bakoe, bleek er helaas nog weinig terecht te zijn gekomen van de ambities van deze internationale coalitie. Hoewel 3 nieuwe landen zich hebben aangesloten, zouden 13 landen in Bakoe met een overzicht van hun fossiele subsidies komen om vervolgens te werken aan een nationaal afbouwpad²⁴. Slechts 4 landen hebben deze belofte waargemaakt. Daarnaast toont Nederland een lage ambitie om dan ook echt fossiele subsidies af te schaffen. Om die reden wordt ook de legitimiteit van het Nederlandse voorzitterschap van COFFIS in twijfel getrokken²⁵. Dit internationale gezichtsverlies is onnodig. Er zijn namelijk wel degelijk stappen die gezet kunnen worden om fossiele subsidies ook in eigen land af te bouwen. Ook wanneer er obstakels bestaan in de afbouw van fossiele subsidies op EU niveau kan Nederland corrigerend beleid op nationaal niveau invoeren.

De samenleving vraagt om rechtvaardig klimaatbeleid

Het protest in de samenleving tegen deze onrechtvaardige vrijstellingen en belastingvoordelen wordt elk jaar luider. Meer dan 300 organisaties en bedrijven en 50.000 mensen ondertekenden de brandbrief aan het kabinet²⁶. Ook de Wetenschappelijke Raad voor Regeringsbeleid (WRR) bevestigde vorig jaar dat er in de Nederlandse samenleving een breed draagvlak voor rechtvaardig klimaatbeleid is waarbij grote vervuilers betalen²⁷ en niet met miljarden aan belastinggeld worden gesteund. Dit geldt niet alleen nationaal, maar ook internationaal; de Adviesraad Internationale Vraagstukken stelde in 2023 al dat internationale klimaatrechtvaardigheid een voorwaarde is voor succesvol klimaatbeleid²⁸

²⁰ In G20 verband heeft ook Nederland opgeroepen om wereldwijd fossiele subsidies uit te faseren; Kamerstuk 31 371 nr. 258

²¹ <https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/moties/detail?did=2023D40872&id=2023D40872>

²² [Belastingplan 2024](#)

²³ [Verslag energieraad 3 oktober](#)

²⁴ [Joint statement on fossil fuel subsidies](#)

²⁵ <https://www.trouw.nl/duurzaamheid-economie/nederlandse-voortrekkersrol-bij-aanpak-fossiele-subsidies-heeft-nog-weinig-succes~b2c13937/>

²⁶ <https://www.brandbriefaanhetkabinet.nl/>

²⁷ Wetenschappelijke Raad voor Regeringsbeleid, 2023, [Rechtvaardigheid in klimaatbeleid](#)

²⁸ AIV advies 2023, [Klimaatrechtvaardigheid als noodzaak](#)

Als we op de huidige voet doorgaan zullen nog meer burgers, zowel in Nederland als wereldwijd, opdraaien voor de kosten van klimaatverandering en het klimaatbeleid. Het huidige systeem is oneerlijk. Zo worden mensen in het mondiale Zuiden nu al het hardst geraakt door de gevolgen van klimaatverandering en hebben zij niet de middelen om de transitie weg van het fossiele systeem te maken. In Nederland wordt de CO₂-uitstoot van huishoudens veel zwaarder belast dan die van bedrijven. Afgelopen jaar betaalden huishoudens een 2,5 keer hogere belasting per uitgestoten ton CO₂ dan bedrijven, zo berekende het CBS²⁹.

Het is dus noodzakelijk om rechtvaardig klimaatbeleid te ontwikkelen - zowel nationaal als internationaal - en om ervoor te zorgen dat Nederland op zijn minst haar eigen gestelde klimaatdoelen van 2030 haalt. Nu de minister van Klimaat en Groene Groei heeft aangegeven met extra maatregelen te komen in de voorjaarsnota³⁰, is dat een mooie kans én noodzakelijk moment om juist ook fossiele subsidies voortvarend aan te pakken en op een rechtvaardige wijze uit te faseren.

Met vriendelijke groet,

Anouk Strijd, Inhoudelijk Medewerker Internationale Energietransitie, *Milieudefensie*

Lisanne Boersma, Directeur, *WISE*

Boris Schellekens, Onderzoeker, *SOMO*

Hiske Arts, Campaigner, *Fossilvrij NL*

²⁹ <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2024/41/co2-uitstoot-van-huishoudens-zwaarder-belast-dan-die-van-bedrijven>

³⁰ [Verslag TK 21 - 2024-2025](#) van het plenair debat Vaststelling van de begrotingsstaat van het Ministerie van Klimaat en Groene Groei (XXIII) voor het jaar 2025 (36600-XXIII)